

Карлос Руис Сафон

СЕПТЕМВРИЙСКИ СВЕТЛИНИ

София, 2014

Преводът е направен по изданието:

CARLOS RUIZ ZAFÓN
LAS LUCES DE SEPTIEMBRE
EDITORIAL PLANETA

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

© **Carlos Ruiz Zafón**, 1995

© Светла Христова, превод, 2014
© Издателство „Изток-Запад“, 2014

ISBN 978-619-152-492-1

КАРЛОС РУИС САФОН

СЕПТЕМВРИЙСКИ СВЕТАНИ

Превод от испански
Светла Христова

Съдържание

Бележка на автора	7
1. Небето над Париж	13
2. География и анатомия	17
3. Синия залив	33
4. Тайни и сенки.....	49
5. Замък сред мъглите	63
6. Дневникът на Алма Малтис	81
7. Пътят на сенките	91
8. Инкогнито	109
9. Преобразена нощ.....	119
10. В капан	141
11. Лицето зад маската.....	153
12. Doppelgänger	177
13. Септемврийски светлини	205

Бележка на автора

Скъпи читателю,

„Септемврийски светлини“ беше третият ми роман, публикуван първоначално в Испания през 1996 г. Читателите, запознати с по-късните ми произведения като „Сянката на вятъра“ и „Играта на ангела“, може и да не знаят, че първите ми четири романа отначало бяха издадени с етикета „юношеска литература“. Макар че по принцип бяха предназначени за младежка аудитория, надявах се, че ще заинтригуват читатели от всички възрасти. При създаването на тези творби се опитвах да напиша такива романи, които самият аз с удоволствие бих прочел в детството си, но към които бих проявил интерес и на двайсет и три, четирийсет или осемдесет и три годишна възраст.

Години наред правата върху тези книги бяха блокирани от юридически спор, но сега те най-сетне могат да достигнат до читатели от цял свят. За щастие, след първоначалното си публикуване по-ранните ми произведения бяха приети благосклонно както от младите, така и от не особено младите читатели. Бих искал да вярвам, че разказваческото изкуство не познава възрастови ограничения, и се надявам, че читателите на зрелите ми творби ще бъдат изкушени да се потопят и в тези истории за вълшебство, загадки и приключения. А

към всички нови читатели се обръщам с надеждата, че тези книги ще им доставят наслада, когато започнат собственото си приключение в света на литературата.

На добър път!

*Карлос Руис Сафон
февруари 2010 г.*

Скъпа Ирен,

Септемврийските светлини ме научиха да си припомням стъпките ти, отнесени от прилива. Още тогава знаех, че следите на зимата бързо ще заличат миража на последното лято, което прекарахме заедно в Синия залив. Ще се изненадаш, ако научиш колко малко са се променили нещата оттогава. Кулата на фара все така се издига сред мъглите като часовой, а шосето покрай Английския плаж е станало едва забележима пътека, която се вие сред пясъка и не води доникъде.

Развалините на Крейвънмур стърчат над горския гъсталак, обгърнати от мрак и безмълвие. Във все по-редките случаи, когато навлизам в залива с платноходката си, все още съзирам в далечината напуканите стъкла на прозорците в западното крило, проблясващи като фантастични знаци сред мъглата. Понякога ме пленява магията на спомена за онези дни, в които пресичахме залива, връщайки се в пристанището с настъпването на вечерта. Тогава сякаш виждам отново как светлините примигват в тъмата, но добре зная, че там вече няма никой. Никой.

Навярно се питаш какво е станало с Къщата на носа. Е, тя още си е там и съзерцава безбрежния океан от усамотения си пост на върха на скалата. Миналата зима една буря разруши и последните останки от малкия пристан на плажа. Един богат бижутер, дошъл от незнаен град, се изкушаваше да купи дома заради смешно ниската му цена, но западните ветрове и прибойт в скалистия бряг бързо го разколебаха. Солта е оставила отпечатъка си върху избеленото дърво. Тайната пътека, която водеше към залива, сега е същинска

джунгла; покрита е с диворастващи храсти и изпадали клони, които са я направили непроходима.

От време на време, когато работата на кея ми го позволява, яхвам велосипеда и отивам до носа, за да погледам залеза от верандата, увиснала горе на скалите. Там единствената ми компания са ято чайки, присвоили си ролята на нови наематели, които са се нанесли някъде, без да си направят труда да посетят кантората на някой нотариус. От верандата и до днес се вижда как луната, издигайки се над хоризонта, спуска сребърна гирлянда към Пещерата на прилепите.

Спомням си как веднъж ти говорих за тази пещера и ти разказах разни небивалици за някакъв зловец, пират, чийто кораб потънал на това място в една бурна нощ през 1746 г. Да си призная, излъгах те. Никога не е имало контрабандист или военствен корсар, дръзнал да навлезе в мрачните дълбини на пещерата. За мое оправдание мога да кажа само, че това бе единствената лъжа, която някога си чула от устата ми. Впрочем ти навярно си се досетила веднага.

Тази сутрин, докато оправях мрежите, закачили се за подводните скали, видението ме споходи отново. За миг като че ли те зърнах на верандата на Къщата на носа; стоеше, загледана безмълвно в хоризонта, както обичаше да правиш. Когато роякът чайки се вдигна в небето, се уверих, че там нямаше никой. По-нататък, сякаш яхнал мъглите, се извисяваше връх Сен Мишел като плаващ остров, заседнал при отлива.

Понякога си мисля, че всички са си отишли, заселили са се далече от Синия залив, а само аз съм останал уловен в капана на времето и напусто чакам пурпурният септемврийски прилив да ми върне нещо повече от спомени. Но ти не ми обръщай внимание. Такава е природата на морето; рано или късно връща всичко, особено спомените.

Струва ми се, че съм ти пратил вече сто писма – ако броя и това – на последния твой адрес, който успях да открия в Париж. Понякога се чудя дали си получила някое от тях, дали все още се сещаш за мен и за онова ранно утро

на Английския плаж. Може да е така, а може пък животът да те е увлякъл някъде далече от тези места, далече от всички спомени, свързани с войната.

Тогава животът бе много по-простиичък, помниш ли? Но какво говоря? Разбира се, че не беше. Започвам да си мисля, че само аз, клетият глупак, живея със спомена за всеки от онези кратки дни през 1937 г., когато ти беше тук, до мен...

1. Небето над Париж

Париж, 1936 г.

Внощта, когато Арман Совел умря, пурпурно сияние прекоси небосвода като комета, оставяйки след себе си дияр от пламтяща пепел, която стигаше до хоризонта. Така поне се кълянаха онези, които помнеха събитието. Ирен, дъщерята на Арман, не видя сиянието, но то озаряваше сънищата ѝ години наред.

Беше студено зимно утро и през стъклата на стая номер четиринайсет в болницата „Сен Жорж“, покрити с дантела от скреж, градът изглеждаше нереален като акварел в еластия предутринен зрак.

Животът на Арман Совел угасна тихо, с едва чута въздишка. Жена му Симон и дъщеря му Ирен вдигнаха очи, когато зората, прорязала нощния мрак, начерта светли ивици по пода на болничната стая. Дориан, малкият син на покойника, бе задрямал на един от столовете. Тягостно мълчание цареше в помещението. Думите бяха излишни, за да се проумее случилото се. След шест месеца страдание черният призрак на една болест с непроизносимо име бе покосил живота на Арман Совел – и толкоз.

Така започна най-лошата година, която си спомняше неговото семейство.

АРМАН СОВЕЛ ОТНЕСЕ В гроба своя чар и заразителния си смях, но многобройните му дългове не го съпроводиха в последния му път. Не след

дълго цяла кохорта кредитори и разни лешояди със сюртуци и почетни звания добиха навика да се отбиват в дома на семейство Совел на булевард „Осман“. Хладните, формално вежливи светски посещения с времето бяха заменени от завоалирани заплахи, а след тях дойде ред и на секвестрирането.

Ирен и Дориан трябваше да се простят с престижните училища и изисканото облекло; очакваха ги почасова работа и по-скромни дрехи. Това бе само началото на стремителното пропадане на семейството в света на реалния живот. Все пак най-лошата част от това пътуване надолу се падна на Симон. Тя се върна на работа като учителка, но заплатата ѝ не можеше да покрие лавината от дългове, които поглъщаха оскъдните средства на фамилията. Отвсякъде изникваха нови документи, подписани от Арман, и нови непогасени дългове; бездънните черни дупки се множаха...

Някъде през този период у малкия Дориан се зароди подозрението, че половината население на Париж е съставено от адвокати и счетоводители – особен вид плъхове, живеещи на повърхността. По същото време Ирен – тайно от майка си – започна работа в един танцов салон. Танцуваше с войниците, плахи юноши, срещу дребни монети, а призори пъхаше припечеленото в кутията-касичка, която Симон държеше под мивката в кухнята.

В тези трудни времена семейство Совел откриха още един неприятен факт: броят на хората, представящи се за техни приятели и благодетели, се топеше като скреж на слънце. Ала с настъпването на лятото един стар приятел на Арман Совел, Анри Льоконт, предложи на семейството да се настани в малкия апартамент над неговото магазинче за художествени принадлежности на Монпарнас. Договориха се да отложат заплащането на наема за по-добри времена; пък и мосю Льоконт, чиито крака вече не бяха тъй пъргави, както на младини, се надяваше Дориан да му помага в магазина, разнасяйки поръчките. Симон не намираше думи, за да изрази благодарността си на възрастния търговец, а и той не търсеше признателност. В света, обитаван от плъхове, най-сетне бяха попаднали на ангел.

Когато зимата плахо се прокрадна по улиците на града, Ирен навърши четиринайсет години, въпреки че на нея ѝ тежаха като двацет и четири. Поне тогава се отпусна малко и купи торта с парите, спечелени в танцовия салон, за да отпразнува рождения си ден със Симон и Дориан. И тримата чувстваха отсъствието на Арман, надвиснало над тях като угнетяваща сянка. Задружно духнаха свещите на тортата в тясната гостна на монпарнаския апартамент, молейки се заедно с пламъците да угасне и призракът на нещастieto, което ги бе преследвало месеци наред. Този път молбата им бе чута. Те още не го знаеха, но злополучният период отиваше към своя край.

НЯКОЛКО СЕДМИЦИ ПО-КЪСНО ЛЪЧ на надежда озари неочаквано хоризонта на семейство Совел. Благодарение на светските умения и познанства на мосю Льоконт изникна възможност Симон да получи добра работа в малко крайморско градче – Синия залив, далече от сивия парижки сумрак, далече от скръбните спомени за последните дни на Арман Совел. Заможен изобретател и майстор на играчки на име Лазарус Жан се нуждаеше от икономка, която да се грижи за разкошното му жилище в гората Крейвънмур.

Изобретателят живееше в огромно имение, разположено до старата му и вече закрыта фабрика за играчки. Там единствената му компания бе съпругата му Александра, която заради тежка болест от двацет години не бе напускала стаята си в големия дом. В добавка към щедрата заплата Лазарус Жан предлагаше на семейството възможност да се настанят в Къщата на носа – скромно жилище, построено върху стръмните скали на издадения в морето нос от другата страна на гората Крейвънмур.

В средата на юни 1937 г. мосю Льоконт се сбогува с фамилията на перон № 6 на гара Аустерлиц. Симон и двете ѝ деца се качиха на влак, който трябваше да ги откара до Нормандския бряг.

Загледан след влака, който поляка се губеше в далечината, старият Льоконт се усмихваше сам. За миг го осени предчувствие, че историята на семейство Совел – истинската им история – едва сега започва.

2.

География и анатомия

Нормандия, лятото на 1937 г.

Щом пристигнаха в Къщата на носа, Ирен и майка ѝ веднага се опитаха да постегнат дома, в който щяха да живеят занапред. Дориан тъкмо бе открил новото си увлечение – географията, и по-точно рисуването на карти. Въоръжен с моливите и скицника, получени от Анри Льоконт като прощален подарък, синът на Симон Совел се усамоти в едно закътано местенце сред скалите – удобна наблюдателница, от която се разкриваше забележителна гледка.

Градчето с неголемия рибарски кей заемаше централната част на просторния залив. На изток се бе ширнал необятен бряг с бял пясък – бисерна пустиня край морето, – известен като Английския плаж. По-нататък заостреният край на носа се връзваше в морето като хищен нокът. Новият дом на Совел се издигаше в края му, отделящ Синия залив от обширната водна площ, която местните жители наричаха Черния залив заради дълбоките ѝ тъмни води.

В открито море се виждаше едно островче с фар, щръкнало сред рехавата мъгла на около половин миля от брега. Кулата на фара, тъмна и загадъчна, се сливаше с мъглата. Обърнесе ли поглед към сушата, Дориан можеше да види сестра си Ирен и майка си на верандата на Къщата на носа.

Новото им жилище беше двуетажна постройка от светло дърво, кацнала върху стръмните скали като тераса, увиснала над бездната. Зад къщата се издигаше гъста гора, а над короните на дърветата стърчеше

Крейвънмур – внушителната резиденция на Лазарус Жан.

Крейвънмур приличаше по-скоро на замък или катедрала – плод на буйно и мрачно въображение. Ъгловати-ят покрив бе претрупан със сложна композиция от арки, аркбутани¹, кулички и куполи. Сградата имаше формата на кръст, към който бяха пристроени няколко крила. Дориан разгледа внимателно зловещия силует на жилището, подслонило Лазарус Жан. Армия от водоливници и ангели, изсечени в камъка, охраняваше фриза на фасадата като орляк призраци, застинали в очакване на нощта. Готвейки се да се върне в Къщата на носа, момчето затвори скищника си и се зачуди що за човек би избрал да живее в такава странна сграда. Скоро щеше да разбере това, защото в този първи ден бяха поканени да вечерят в Крейвънмур – знак на внимание от страна на новия им благодетел Лазарус Жан.

СТАЯТА, В КОЯТО СЕ настани Ирен, гледаше на северозапад. От прозореца ѝ се виждаше островчето с фара и морето, по чиято повърхност слънцето рисуваше светли петна – езерца от разтопено сребро. След месеците на затворничество в тясната парижка квартира ѝ се струваше почти скандален лукс да има цяла стая на свое разположение. Опиваше се от възможността да затвори вратата и да се радва на уединение.

Докато гледаше как залязващото слънце обагря морето в бакърено, Ирен се чудеше какво да облече за тази първа вечеря с Лазарус Жан. От някогашния ѝ внушителен гардероб се бе запазила само малка част. Само при мисълта

---

¹ Важен конструктивен елемент в готическата архитектура – каменна външна полуарка, която предава разпъващите усилия от свода на главния кораб на контрафорсни стълбове, разположени надлъжно покрай стените на катедралата. (Всички бележки под линия са на преводача.)

за приема във великолепия Крейвънмур я обземаше чувството, че всичките ѝ рокли са жалки и износени парцали. А след като премери единствените два тоалета, които щогоде отговаряха на изискванията за подобен случай, Ирен се натъкна на нов и неочакван проблем.

Откакто бе навършила тринайсет години, тялото ѝ упорито се стремеше да се закръгли на определени места и да отънее на други. Сега, на прага на петнайсетте, Ирен по-ясно от всякога виждаше в огледалото резултатите от капризното дело на природата. Новата ѝ фигура с кръшни извивки не се побираше в строгите кройки на овехтелите дрехи.

Малко преди свечеряване, когато по водите на Синия залив бе плъзнала гирлянда от алени отблясъци, Симон Со-вел почука леко на вратата на дъщеря си.

– Влез.

Майка ѝ затвори вратата зад гърба си и бързо прецени ситуацията. Всичките рокли на Ирен бяха нахвърляни на леглото. Самата девойка, облечена в семпла бяла риза, се вирише през прозореца в далечните светлини на корабите в канала. Симон огледа стройното ѝ телце и се усмихна на себе си.

– Времето си минава, а ние дори не забелязваме, нали?

– Не мога да се пхна в нито една. Съжалявам – рече Ирен. – Как ли не се мъчих!

Симон се приближи до прозореца и коленичи до нея. В центъра на залива светлините на града рисуваха акварели по водите. За миг майка и дъщеря се взряха в изумителното зрелище на залеза над Синия залив. Симон с усмивка помилва лицето на момичето.

– Мисля, че това място ще ни допадне. Какво ще кажеш? – попита тя.

– Ами ние? Дали ние ще му допаднем?

– На Лазарус ли?

Ирен кимна.

– А как иначе – такова прекрасно семейство като нашето! Направо ще се влюби в нас – отвърна Симон.

– Сигурна ли си?

– Каква полза да се съмняваме, момичето ми?

Ирен безмълвно посочи към гардероба си.

– Облечи някоя от моите рокли – усмихна се Си-

мон. – На теб май ще ти стоят по-добре, отколкото на мен.

– Преувеличаваш – упрекна я дъщеря ѝ, леко изчервена.

– Времето ще покаже.

ПОГЛЕДЪТ, С КОЙТО ДОРИАН измери сестра си, когато я видя в подножието на стълбището, издокарана в една от майчините рокли, можеше да спечели награда в някой конкурс. Ирен впи зелените си очи в брат си и вдигнала заплашително показалец, му отправи скрита закана:

– Думичка да не съм чула!

Онемял, Дориан само кимна, неспособен да откъсне очи от тази непозната, която имаше лицето на сестра му Ирен и говореше с нейния глас. Забелязала изражението му, Симон едва сподави усмивката си. После тържествено сложи ръка на рамото му и приклепна пред него, за да оправи моравата му папийонка, останала от баща му.

– Сред жени живееш, синко. По-добре свиквай.

Дориан кимна отново с примирение, примесено с изненада. Когато стенният часовник отброи осем часа, всички бяха готови за важната среща. Бяха се пременили с най-хубавите си дрехи, а иначе направо умираха от страх.

ЛЕК ВЕТРЕЦ ПОДУХВАШЕ ОТКЪМ морето и разклащаше гъстия листак на гората около Крейвънмур. Едва доловимият шепот на листата придружаваше ехото от стъпките на Симон и децата ѝ по горската пътека – същински тунел, прокаран през тъмните, неизбродни дебри. Бледият лик на луната се мъчеше да надникне иззад савана на сенките, в които тънеше лесът. Гласовете на невидимите птици, гнездящи в короните на столетните великани, се сливаха в тревожна литания.

– Тръпки ме побиват от това място – обади се Ирен.

– Глупости – побърза да я прекъсне майка ѝ. – Гора като гора. Хайде, по-живо!

Дориан вървеше последен и наблюдаваше безмълвно сенчестия гъсталак. Сумракът ваеше зловещи силуети и разпалваше въображението на момчето, което сякаш съзираше десетки демонични твари, дебнещи край пътеката.

– На дневна светлина ще видиш само храсти и дървета – отбеляза Симон Совел, прогонвайки нетрайното вълшебство на гората, което доставяше известно удоволствие на Дориан.

След кратката нощна разходка, която се стори безкрайна на Ирен, внушителният ъгловат силует на Крейвънмур изникна пред тях като приказен замък, изплувал от мъглата. Снопове златиста светлина примигваха зад широките прозорци на представителното жилище на Лазарус Жан. Щръкнал гребен от водоливници се очертаваше на фона на небето. Малко по-нататък се виждаше фабриката за играчки, която заемаше пристройката към дома.

Оставили зад гърба си гората, Симон и децата ѝ се спряха да погледат величественото имение на майстора на играчки. В този миг подобна на гарван птица излетя от храстите и описа сложна траектория над градината около Крейвънмур, размахвайки криле. След няколко кръга над един от каменните фонтани птицата кацна в краката на Дориан. Щом прибра криле, тя се килна на една страна, поклати се известно време и постепенно замря. Момчето коленичи и бавно протегна дясната си ръка към неподвижния гарван.

– Внимавай! – предупреди го Ирен.

Дориан си направи оглушки и погали оперението на птицата. Тя не даваше признаци на живот. Момчето я взе в ръце и разпери крилето ѝ. Лицето му изведнъж помръкна. След миг се обърна към Симон и Ирен и промълви озадачено:

– Дървена е! Това е някаква машинка!

Тримата се спогледаха безмълвно. Симон въздъхна и подкани:

– Хайде да се постареем да направим добро впечатление, а?

Децата кимнаха. Дориан сложи дървената птица обратно на земята. Симон Совел се усмих-

на леко и по неин знак семейството се заизкачва вкупом по витата стълба от бял мрамор, водеща до голямата бронзова порта, зад която се криеше тайният свят на Лазарус Жан.

Още не бяха успели да си послужат със странното чукче от кован бронз, изобразяващо ангелско лице, когато портите на Крейвънмур се отвориха пред тях. От вътрешността на дома струеше ярка златиста светлина. Сред това сияние се открояваше неподвижна фигура. Изведнъж тя оживя, накланяйки глава, а в същото време се чу тихо механично потракване. Светлината разкри лицето ѝ. В гостите се взираха чифт безжизнени очи – обикновени стъклени топчета, вградени в безизразна маска, на която бе застинала смразяваща усмивка.

Дориан преглътна на сухо. Ирен и майка ѝ, по природа по-впечатлителни, дори отстъпиха назад. Фигурата протегна ръка към тях, сетне отново замръзна неподвижно.

– Дано Кристиан не ви е уплашил. Той е старо и грубоватото творение.

Тримата Совел се обърнаха по посока на гласа, разнесъл се от подножието на стълбата. Човек с приятно лице, навлязъл достолепно в зрялата възраст, ги наблюдаваше с донякъде дяволита усмивка. Сините му очи искряха под посребрената коса, гъста като калпак и грижливо сресана. Безупречно облечен и с бастунче от боядисан абанос в ръка, мъжът се приближи към тях и вежливо се поклони.

– Казвам се Лазарус Жан и имам чувството, че ви дължа извинение – рече той.

Гласът му бе топъл и звучеше предразполагащо – един от онези гласове, които внушават доверие и безметежно спокойствие. Големите му сини очи огледаха внимателно всеки от членовете на семейството и накрая се спряха върху лицето на Симон.

– Бях излязъл на обичайната си вечерна разходка из гората и закъснях. Мадам Совел, ако не греша...

– Приятно ми е, господин...

– Моля ви, наричайте ме Лазарус.

Симон кимна.

– Да ви представя дъщеря ми Ирен. А това е Дориан, най-младият в семейството.

Лазарус Жан любезно се здрависа с децата. Ръкостискането му бе топло и уверено, а усмивката – заразителна.

– Чудесно! Що се отнася до Кристиан, не бива да се боите от него ни най-малко. Държа го като спомен от времето, когато прохождах в моя занаят. Тромав е, знам, и не изглежда особено дружелюбен.

– Това машина ли е? – изтърси Дориан, заплепен от фигурата.

Укорителният поглед на Симон закъсня. Лазарус се усмихна на момчето.

– Може и така да се каже. Технически погледнато, Кристиан е това, което наричаме робот.

– Вие ли сте го направили, господине?

– Дориан – обади се майка му с упрек.

Лазарус се усмихна отново. По всичко личеше, че любопитството на момчето съвсем не го притеснява.

– Да. И него, и много други. В това се състои – или по-точно се състоеше – моята работа. Но вечерята май вече ни чака. Дали да не обсъдим тази тема на трапезата? Тъкмо ще се опознаем по-добре.

Съблазнителното ухание на печено достигна до гостите като вълшебен еликсир. Дори и каменна статуя лесно би прочела мислите им.

НЕОЧАКВАНТО ПОСРЕЩАНЕ ОТ РОБОТА и внушителният външен облик на Крейвънмур не бяха достатъчни, за да подготвят семейство Совек за поразителното впечатление, което им направи интериорът на имението. Щом прекрачи ха прага, те се озоваха в приказен свят, далеч надминаващ всичко, което можеше да роди фантазията и на тримата, взети заедно.

Разкошна вита стълба чезнеше във висините. Вдигайки поглед, видяха една просека, водеща към централната кула на Крейвънмур, увенчана с вълшебен фенер, който къпеше цялата къща в разсеяна призрачна светлина. Загадъчното сияние разкриваше без-

крайна галерия от механични създания. Голям стенен часовник с очи и гротескна гримаса се усмихваше на гостите. Обвита в прозрачен тюл балерина се въртеше около оста си в центъра на овалната зала, където всеки предмет, всеки детайл бе част от света, сътворен от Лазарус Жан.

Дръжките на вратите представляваха засмени лица, които намигаха, щом някой ги завъртеше. Огромен бухал с великолепно оперение кокореше стъклените си очи и бавно размахваше криле в мъглявата светлина. Стените и витрините бяха изцяло заети от десетки, а може би стотици играчки и миниатюрни изобретения – навярно цял живот не би стигнал, за да бъдат изследвани всичките. Едно малко и игриво механично кученце размахваше опашка и лаеше по пробягващото край него метално мишле. От невидимия таван се спускаше въртележка с феи, дракони и звезди, която танцуваше във въздуха около замък, рещ се сред облаци от памук под акомпанимента на далечния звън на музикална кутия...

Накъдето и да се обърнеха, членовете на семейство Совел откриваха нови чудеса, нови невероятни изделия, които засенчваха всичко, видно дотогава. Лазарус наблюдаваше развеселен възторга на тримата, запленени от изумителното зрелище.

– Това... това е вълшебно! – възкликна Ирен, невярваща на очите си.

– Е, още сме във вестибюла. Но все пак се радвам, че ви харесва – отвърна домакинът и ги поведе към голямата трапезария на Крейвънмур.

Дориан, онемял от почуда, се оглеждаше наоколо, ококорил очи като чинии. Симон и Ирен, не по-малко впечатлени, всячески се стараеха да не се поддадат на хипнотичния унес, към който предразполагаше атмосферата на дома.

Вечерята бе сервирана в зала, която не отстъпваше на високите очаквания, породени от вестибюла. Всичко – от чашите, приборите и чиниите, та до разкошните килими на пода – носеше отпечатък от личността на домакина. В ця-

лата къща надали имаше дори един предмет, принадлежащ на реалния свят – тъй сив и до болка обикновен, – който се простираше отвъд стените на имението. Но вниманието на Ирен бе привлечено най-вече от огромния портрет над камината, оформена като драконова паст, която бълваше пламъци. На картината бе изобразена ослепително красива дама в бяла рокля. Погледът ѝ бе тъй изразителен, че заличаваше границата между реалността и изкусната четка на художника. За няколко мига Ирен потъна в тези очи, тъй прелестни и пленителни.

– Съпругата ми Александра... Когато все още се радваше на добро здраве. Щастливи времена бяха... – разнесе се зад гърба им гласът на Лазарус, пропит с тъга и примирение.

ВЕЧЕРЯТА ПРОТЕЧЕ ПРИЯТНО ПОД светлината на свещите. Лазарус Жан се прояви като образцов домакин и бързо успя да предразположи Дориан и Ирен с шегите и увлекателните си разкази. Вкусните блюда, както поясни той по време на вечерята, били дело на Хана – връстница на Ирен, която работела при него като готвачка и камериерка. Първоначалната скованост скоро се стопи и всички се впуснаха в непринудения разговор, който майсторът на играчки поддържаше с ненаатрапчиво умение.

Когато преминаха към второто блюдо (печена пуйка – специалитет на Хана), семейство Совелвече имаха чувството, че са в компанията на стар приятел. Симон с успокоение забеляза, че между децата ѝ и Лазарус се е зародила взаимна симпатия, а и самата тя не бе останала равнодушна към обаянието на домакина.

Между забавните истории, с които ги развличаше, Лазарус им даде пространни сведения за дома и за естеството на задълженията, включени в новата служба на Симон. Всеки петък Хана си взимала свободна вечер и прекарвала това време със скромното си семейство в Синия залив. Но, както ги увери Лазарус, щели да имат възможност да се запознаят с нея веднага щом се появяла отново на работа. В Крейвънмур – освен Лазарус и съпругата му – живеела само Хана. Тя щяла да помогне на ново-

дошлите да се впишат в обстановката и да отговори на всичките им въпроси във връзка с домакинството.

Когато стигнаха до десерта – неустоима торта с малини, – Лазарус обясни на Симон и децата ѝ какво очаква от тях. Въпреки че се бил оттеглил от активна дейност, понякога все още порботвал в ателието за играчки, разположено в едно странично крило на основната сграда. Достъпът до фабриката и стаите на горните етажи бил строго забранен за семейство Совел. Не бивало да влизат в тези помещения под никакъв предлог – особено в западното крило на къщата, където се намирили покоите на съпругата му.

Повече от двацет години Александра Жан страдала от странна и неизлечима болест, която я принуждавала да пази леглото. Живеела усамотена в стаята си на третия етаж в западното крило и единствено мъжът ѝ влизал при нея, за да ѝ осигури всички грижи, необходими в нейното деликатно състояние. Както сподели майсторът на играчки, съпругата му – още като млада, красива и преливаща от жизненост жена – прихванала загадъчната болест по време на едно пътешествие из Централна Европа.

Вирусът, за който явно нямало лек, превзел тялото ѝ постепенно. Скоро вече не можела да ходи и дори нямала сили да държи в ръце каквото и да е. За шест месеца състоянието ѝ се влошило дотолкова, че станала инвалид – бледа сянка на жената, с която бил сключил брак едва няколко години по-рано. Паметта ѝ също започнала да отслабва и само след седмици болната с мъка разпознавала собствения си съпруг. Накрая престанала да говори и очите ѝ заприличали на бездънни кладенци. По това време Александра Жан била на двацет и шест години. Оттогава никога вече не напуснала пределите на Крейвънмур.

Семейство Совел изслушаха печалния разказ на Лазарус в почтително мълчание. Домакинът, прекарал две десетилетия в усамотение и мъка, бе изпаднал в явно униние от тягостния спомен. За да разведри обстановката, той отклони разговора към великолепната торта на Хана, но горчивината, стаена в погледа му, не убягна от вниманието на Ирен.

Лесно можеше да разбере бягството от реалността, което Лазарус Жан бе избрал. Лишен от най-милото си, той бе намерил убежище в света на фантазията и бе сътворил стотици създания и предмети, с които да запълни окръжаващата го пустота.

След като чу тъжната му история, Ирен погледна с други очи изумителната вселена на Крейвънмур; вече не я възприемаше като зрелищен полет на въображението, пирует на творчески гений. За момичето, което добре знаеше каква празнота оставя загубата на скъп човек, сега Крейвънмур бе само едно мрачно отражение на лабиринта от самота, в който Лазарус Жан бе живял през последните двайсет години. Всеки обитател на този приказан свят, всяко творение не бе нищо друго освен безмълвно пролята сълза.

Към края на вечерята Симон Совел вече бе съвсем наясно с отговорностите, които я очакваха. Щеше да играе ролята на икономка и въпреки че тази работа нямаше почти нищо общо с предишната ѝ професия на учителка, бе готова да я изпълнява съвестно, за да осигури добро бъдеще на децата си. В задълженията на Симон влизаше да следи работата на Хана и на временната прислуга, да води домакинството и да се грижи за поддръжката на собствеността, да се договаря с доставчиците и местните търговци, да отговаря за кореспонденцията и снабдяването с продоволствия и най-вече да гарантира, че никой и нищо няма да смуцава покоя на майстора на играчки, оттеглил се доброволно от света. От нея се изискваше също така да набавя книги за библиотеката на работодателя си. Както той недвусмислено загатна, именно учителското ѝ минало се бе оказало решаващо, за да бъде предпочетена пред други кандидатки с по-голям опит в сферата на услугите. Лазарус подчерта, че това ще е една от най-важните ѝ задачи.

Срещу изпълнението на тези задължения Симон получаваше правото да живее с децата си в Къщата на носа, а предложената заплата бе повече от щедра. След изтичане на лятото Лазарус щеше да поеме разходите по обучението на Ирен и Дориан за нова-

та учебна година. Той обеща да плати и университетския курс на двамата, при условие че проявяха способности и желание да се учат. От своя страна двете деца можеха да помагат на майка си, изпълнявайки възложени от нея задачи, стига да спазват златното правило: никога да не престъпват границите, определени от собственика на дома.

След месеците, прекарани в дългове и нищета, предложението на Лазарус изглеждаше като манна небесна за Симон Совел. Синия залив бе райско кътче, в което можеше да започне нов живот с децата си. Работата бе напълно прилична, а Лазарус се очертаваше като добър и великодушен работодател. Късметът все някога трябваше да им се усмихне. Явно бе писано това да се случи в този далечен край и за пръв път от много време Симон бе готова да приеме с благодарност предназначенията на съдбата. Нещо повече, ако усетът не я лъжеше – а това се случваше рядко, – хазяинът очевидно изпитваше искрена симпатия към нея и децата ѝ. Тяхното присъствие в Крейвънмур, предположи тя, навярно щеше да се окаже лековит балсам за дълбоката му самота.

Вечерята завърши с чашка кафе и обещанието на Лазарус някой ден да посвети прехласнатия Дориан в тайните на създаването на роботи. При това предложение очите на момчето светнаха замечтано и за един кратък миг погледите на Лазарус и Симон се срещнаха под светлината на свещите. Тя съзря в неговите очи следа от дългогодишната самота – сянка, която познаваше твърде добре; сякаш дрейфувачи кораби се срещнаха в нощта. Майсторът на играчки извърна поглед и се изправи мълчаливо, давайки знак, че вечерята е приключила.

После ги поведе към изхода, като забавяше крачка туктам, за да разясни някоя от чудесиите, които изобилстваха по пътя. Дориан и Ирен попиваха всяка подробност, зяпнали от изумление. Човек и сто години можеше да се диви на възшебствата, скрити между стените на Крейвънмур. Малко преди да излязат във вестибюла, Лазарус се спря пред някакъв сложен механизъм, очевидно изграден от огледа-

ла и лещи, и погледна загадъчно към Дориан. Сетне, без да продума, пхна ръката си в един огледален тунел. Отражението на ръката му бавно изчезна и тя стана невидима. Лазарус се усмихна.

– Не бива да вярваш на всичко, което виждаш. Образът на реалността, който ни поднасят нашите очи, е само илюзия, оптически ефект – рече той. – Светлината е изкусна лъжкия! Я ми подай ръката си.

Следвайки указанията на Лазарус, момчето на свой ред пхна ръка в огледалния тунел. Нейното отражение се разпадна пред очите му. Дориан изгледа мъжа с ням въпрос.

– Познаваш ли законите на оптиката и пречупването на светлината? – попита го домакинът.

Дориан поклати глава. В този миг не знаеше дори къде се е дянала дясната му ръка.

– Магията е просто продължение на физиката. Удават ли ти се математическите науки?

– Криво-ляво – освен тригонометрията...

Лазарус се усмихна.

– Значи ще започнем оттам. Фантазията може да се измери с числа. В това е целият трик.

Момчето кимна, въпреки че не разбираше напълно за какво му говори Лазарус. Накрая домакинът махна към вратата и изпрати гостите си до прага. Именно тогава, сякаш по случайност, Дориан зърна нещо небивало. Когато преминаха край един от примигващите фенери, на стената се очертаха сенките на техните фигури. Всички освен една – сянката на Лазарус не се отрази на стената, като че ли той бе призрак.

Момчето се обърна и видя, че домакинът го наблюдава внимателно. Дориан преглътна на сухо. Майсторът на играчки ласкаво го щипна по бузата с шеговито изражение.

– Не бива винаги да вярваш на очите си...

Дориан последва майка си и сестра си, които тъкмо излизаха.

– Благодаря за всичко и лека нощ! – сбогува се Симон.

– Удоволствието беше мое. И не го казвам само от любезност – радушно отвърна Лазарус и с приветлива усмивка вдигна ръка в прощален жест.

НА ВРЪЩАНЕ КЪМ КЪЩАТА на носа семейство Совел навлязоха в гората малко преди полунощ.

Дориан се бе умълчал – все още бе под впечатлението от чудната резиденция на Лазарус Жан. Ирен крачеше, унесена в собствените си мисли, без да забелязва околния свят. А майка им пък изпитваше голямо облекчение и благодареше на Бога за късмета, който им бе изпратил.

Тъкмо преди силуетът на Крейвънмур да се изгуби зад гърба им, Симон се обърна да го погледне за последен път. Само един прозорец светеше на третия етаж в западното крило. Зад завесите се очертаваше неподвижна фигура. В този миг светлината угасна и широкият прозорец потъна в мрака.

КОГАТО СЕ ПРИБРА В стаята си, Ирен свали роклята, която бе заела от майка си, и я остави грижливо стъгната на стола. Гласовете на Симон и Дориан долитаха от съседната стая. Момичето изгаси лампата и легна в кревата. Сини сенки играеха по тавана като призрачна кавалкада, танцуваща в ореола на северното сияние. Шепотът на вълните, които се разбиваха в скалистия бряг, галеше тишината. Ирен затвори очи и се опита да заспи, но напразно.

Не беше за вярване, че от тази нощ насетне вече нямаше да види старото парижко жилище, нито пък щеше да е принудена да се върне в танцовия салон, за да припечелва дребни монети от онези войничета. Знаеше, че сенките на големия град не могат да я настигнат тук, но спомените не познаваха граници. Ирен стана отново и отиде до прозореца.

Кулата на фара се въздигаше в мрака. Момичето се втренчи в островчето сред искрящите мъгли. В далечината се мярна бегъл проблясък, сякаш за миг просветна огледало. След малко блясъкът се яви отново, сетне изчезна окончателно. Ирен изненадано сбърчи чело и тогава забеляза, че

майка ѝ е застанала долу на верандата. Сгушена в дебелия си пуловер, Симон безмълвно гледаше морето. Макар и да не виждаше лицето ѝ в тъмното, Ирен разбра, че майка ѝ плаче; явно и двете нямаше да заспят лесно. В тази първа нощ в Къщата на носа, когато пред тях се бе разкрил хоризонт, обещаващ щастие, отсъствието на Арман Совелим тежеше повече от всякога.

